

Učebné osnovy školského vzdelávacieho programu – predmet: dejepis

1. Záhlavie

Názov predmetu	dejepis
Časový rozsah výučby	1 hodina týždenne, spolu 33 vyučovacích hodín
Ročník	ôsmy
Škola (názov, adresa)	Základná škola M. Kukučina, 026 01 Dolný Kubín
Názov ŠkVP	Škola úspešného života
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Dĺžka štúdia	1 rok
Vyučovací jazyk	slovenský jazyk
iné	štátna škola

2. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Dejepis je samostatným predmetom a spolu s humánnou zložkou zemepisu a občianskou výchovou tvorí vzdelávaciu oblasť spoločenskovedných predmetov. Spolu s nimi predstavuje jeden z významných prostriedkov procesu humanizácie žiakov. Pomocou vyučovania dejepisu sa žiaci oboznamujú s vývojom ľudskej spoločnosti najmä z hľadiska aspektu konajúcich osôb, či skupín ľudí a tiež prostredníctvom pohľadov na dôležité formy života spoločnosti v jednotlivých historických obdobiach. Postupne si osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania.

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiaka a uchovanie kontinuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historickej skúsenosti či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Ide predovšetkým o postupné poznávanie takých historických udalostí, dejov, javov a procesov v priestore a čase, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Dejepis na základnej škole kladie dôraz najmä na dejiny 19. a 20. storočia, v ktorých môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov.

Vyučovanie dejepisu vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť kultivovania ich historického vedomia. Pritom rezonuje i úcta k iným národom a etnikám, rovnako tak rešpektuje kultúrne a iné odlišnosti ľudí, rôznych skupín a spoločností. Prispieva tak k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti. Rovnako dôležitosť pripisuje aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

3. Ciele vyučovacieho predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových, medzipredmetových kompetencií – spôsobilostí, schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom, aby nepristupovali k histórii len ako k uzavretej minulosti, ale aj k rozvíjaniu celej škály kompetencií (spôsobilostí) klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, pomocou ktorých sa cez prizmu prítomnosti pýtajú na minulosť a vytvárajú si tak postupne vlastný názor.

Závažným predpokladom rozvíjania a uplatňovania uvedených cieľových kategórií je prekonávať transmisívnu výučbu dejepisu, ktorej podstatou je odovzdávanie poznatkov v hotovej podobe prevažne explikačnými (vysvetľujúcimi) metódami a prostredníctvom frontálnej výučby, a v širšej miere aplikovať prístupy, ktoré kladú dôraz na aktívne učenie, na proces hľadania, objavovania a konštruovania (vytvárania) poznatkov na základe vlastnej činnosti a skúsenosti v interakcii s učiteľom a spolužiakmi v kooperatívnom učení.

Všeobecný cieľ: Priblížiť žiakom v 8. ročníku dejiny ľudstva od Francúzskej revolúcie až k vypuknutiu 1. svetovej vojny.

Špecifické ciele:

a) vzdelávacie

- geneticko-chronologické vyučovanie
- synchronne vyučovanie národných a svetových dejín
- kladenie dôrazu na národné dejiny
- práca s rozličnými historickými prameňmi
- návšteva múzeí, galérií, archívu, knižnice
- regionálne dejiny v učive
- historické fakty o čase, priestore, udalostiach, osobnostiach, dejoch a javoch – vo vzájomných súvislostiach
- historická terminológia
- rôzne druhy prameňov: učebnica, čítanka, historická mapa, písomné pramene, pracovné materiály, populárno-vedecká literatúra
- obrázky, fotografie, filmy, hudba, pracovné listy a počítačové prezentácie

b) výchovno – vzdelávacie

- dejiny majú byť zaujímavé – didaktické hry, živé a dramatické rozprávanie učiteľa
- dejiny majú poskytovať prehľad – schémy, tabuľky, množinové zápisy
- dejiny majú učiť premýšľať o dobre a zle – správne a nesprávne rozhodnutie v dejinách, morálne aspekty dejín, etická výchova
- dejiny majú inšpirovať – pozitívny a negatívny príklad v dejinách
- dejiny majú udržiavať živé tradície – hodnoty, tradície minulosti
- dejiny majú viesť k utváraniu kritického stanoviska – porovnávanie súčasnosti so situáciou v minulosti
- dejiny majú politicky utvárať, uvedomovať – žiak ako budúci občan sa pripravuje orientovať sa v tejto spoločnosti
- dejiny majú viesť k úvahám a poznaniu seba samého – otázky minulosti, biele miesta v histórii, konanie v rozličných situáciách

4. Výchovné a vzdelávacie stratégie

Kompetencie učiť sa:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli pracovať:

- s historickým časom
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti chronologicky
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti synchronne
- rozpoznať postupne nerovnomernosť historického vývoja
- využívať medzníky ako prostriedok orientácie v minulosti
- s historickým priestorom
- rozlišovať miestny, regionálny, národný, globálny historický priestor
- zaraďovať historické udalosti, javy, procesy a osobnosti priestorovo
- rozpoznať podmienenosť medzi historickým priestorom a spôsobom života a obživy človeka, spoločnosti
- s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním
- vymedziť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces, osobnosť
- popísať jednotlivé historické udalosti, javy, procesy, osobnosti na základe určujúcich znakov
- rekonštruovať konanie a postoje ľudí v minulosti
- skúmať konanie ľudí v daných podmienkach a vysvetľovať ho
- určiť príčiny jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
- vymedziť dôsledky jednotlivých historických udalostí, javov, procesov
- rozpoznať charakteristické znaky jednotlivých historických období
- rozpoznať základné faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj

Pracovné kompetencie:

Výučba smeruje k tomu, aby žiaci mohli:

- pracovať s učebnicou a čítankou, čítať súvislý text a snažiť sa mu porozumieť
- využívať názorný materiál, „čítať“ obrázky a časové priamky
- nakresliť jednoduchú časovú priamku
- pracovať so zošitom, robiť si poznámky za pomoci učiteľa, zápis osnovy a postupu svojej odpovede
- pracovať s historickou mapou, čítať značky z jej legendy
- zaraďovať historické fakty chronologicky a synchronne

Občianske kompetencie:

- byť zodpovedný vo svojom konaní
- aktívne sa zaujímať o veci verejné
- rešpektovať a uplatňovať ľudské práva

Komunikačné a sociálne kompetencie:

- adekvátne komunikovať, aktívne počúvať
- rozvíjať verbálnu aj neverbálnu komunikáciu
- poskytovať vecnú spätnú väzbu

5. Stratégia vyučovania

Pri vyučovaní sa budú využívať nasledovné metódy a formy vyučovania

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania		
	Metódy	Postupy	Formy práce
Človek a spoločnosť - dejepis			

Európa na ceste k moderným národom	vysvetľovanie, motivačné rozprávanie, heuristická a projektová metóda, skupinové a zážitkové vyučovanie, problémové vyučovanie, projektová metóda	Práca s učebnicou, s odbornou literatúrou a encyklopédiami, čítanie doplnkových textov s porozumením, pracovné listy, analýza obrazového materiálu, karikatúry, fotografie, dokumenty, filmy, prezentácie k témam	klasická vyučovacia hodina, vyučovacia hodina v múzeu a archíve, dejepisná vychádzka a exkurzia, historické putovanie – regionálne dejiny
Zrod modernej doby			
Moderný slovenský národ			
Rakúsko - Uhorsko			
Na ceste k prvej svetovej vojne			

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem prihliada učiteľ na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód závisí od obsahu učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Na vzbudenie záujmu žiakov o učebnú činnosť možno využiť motivačné metódy, ako je motivačné rozprávanie (citové približovanie obsahu učenia), motivačný rozhovor (aktivizovanie poznatkov a skúseností žiakov), motivačný problém (upútanie pozornosti prostredníctvom nastoleného problému), videoprojekcia dokumentu, dejepisná vychádzka, exkurzia, historické putovanie...

Expozičné metódy je potrebné využívať pri vytváraní nových poznatkov a zručností. Odporúča sa rozprávanie (vyjadrovanie skúseností a aktívne počúvanie), vysvetľovanie (logické systematické sprostredkovanie učiva), rozhovor (verbálna komunikácia formou otázok a odpovedí

na vyjadrenie faktov, konvergentných a divergentných otázok, otázok na pozorovanie, posúdenie situácie, hodnotenie javov, rozhodovanie), beseda (riešenie aktuálnych otázok celým kolektívom)...

Významné miesto majú problémové metódy, ku ktorým patrí heuristická metóda (učenie sa riešením problémov založenom na vymedzení a rozbere problému, tvorbe a výbere možných riešení a vlastnom riešení) a projektová metóda (riešenie projektu, komplexná úloha, problém, téma, ktorej riešenie teoretickou aj praktickou činnosťou vedie k vytvoreniu určitého produktu).

Pre realizáciu cieľov sú dôležité praktické aktivity (samostatná činnosť na základe inštrukcie) – práca s dobovými dokumentami, historickými prameňmi, práca na úlohách v pracovných zošitoch a pracovných listoch...

Odporúča sa zvýšiť dôraz na prácu s knihou a textom (čítanie s porozumením, spracovanie textových informácií, učenie sa z textu, orientácia v štruktúre textu, vyhľadávanie, triedenie, využívanie podstatných informácií), samostatné učenie prostredníctvom informačnej a komunikačnej techniky.

Z aktivizujúcich metód je vhodná diskusia (vzájomná výmena názorov, uvádzanie argumentov, zdôvodňovanie za účelom riešenia daného problému), situačná metóda (riešenie problémového prípadu reálnej situácie so stretom záujmov), inscenačná metóda (sociálne učenie v modelovej predvádzanej situácii, pri ktorej sú žiaci aktérmi danej situácie – historickej udalosti, dobového aktu...), didaktické hry (sebarealizačné aktivity na uplatnenie záujmov a spontánnosti), kooperatívne vyučovanie (forma skupinového vyučovania založená na vzájomnej závislosti členov heterogénnej skupiny).

Fixačné metódy sú neoddeliteľnou súčasťou vyučovania, napr. metódy opakovania a precvičovania, (ústne a písomné opakovanie, opakovanie s využitím učebnice a inej literatúry, domáce úlohy).

Z organizačných foriem sa uplatňuje vyučovacia hodina (základného, motivačného, expozičného, fixačného, aplikačného, diagnostického typu). Vychádzky, exkurzie, historické putovania volí učiteľ podľa podmienok školy a regionálnych možností, pričom dbá na dodržiavanie zásad bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov (archív, múzeum, hrad, knižnica, historický cintorín...). V našich podmienkach je to Oravské múzeum P. O. Hviezdoslava – Čaplovičova knižnica, Florinov dom a jeho aktuálne výstavy, historický cintorín...

6. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

Názov tematického celku Človek a spoločnosť' - dejepis	Odborná literatúra	Didaktická technika	Materiálne výučbové prostriedky	Ďalšie zdroje (internet, knižnica, ...)
Európa na ceste k moderným národom	Dejepis pre 8. ročník ZŠ Dejepisná čítanka 8 Dejepisný atlas 8 Dejepisný zošit pre 8. Ročník	Notebook, datavidaprojektor, DVD	Mapy, nástenné obrazy, odborné publikácie a časopisy, DVD nosiče	internet, školská knižnica, prezentácie
Zrod modernej doby	Dejepis pre 8. ročník ZŠ Dejepisná čítanka 8 Dejepisný atlas 8 Dejepisný zošit pre 8. Ročník	Notebook, datavidaprojektor, DVD	Mapy, nástenné obrazy, odborné publikácie a časopisy, DVD nosiče	internet, školská knižnica, prezentácie
Moderný slovenský národ	Dejepis pre 8. ročník ZŠ Dejepisná čítanka 8 Dejepisný atlas 8 Dejepisný zošit pre 8. ročník	Notebook, datavidaprojektor, DVD	Mapy, nástenné obrazy, odborné publikácie a časopisy, DVD nosiče	internet, školská knižnica, archív, múzeum, prezentácie
Rakúsko - Uhorsko	Dejepis pre 8. ročník ZŠ Dejepisná čítanka 8 Dejepisný atlas 8 Dejepisný zošit pre 8. ročník	Notebook, datavidaprojektor, DVD	Mapy, nástenné obrazy, odborné publikácie a časopisy, DVD nosiče	internet, školská knižnica, prezentácie

Na ceste k prvej svetovej vojne	Dejepis pre 8. ročník ZŠ Dejepisná čítanka 9 Dejepisný atlas 9 Dejepisný zošit pre 9. ročník	Notebook, datavidaprojektor, video	Mapy, nástenné obrazy, odborné publikácie a časopisy, dvd nosiče	internet, školská knižnica, prezentácie
--	---	--	--	---

7 . Hodnotenie a klasifikácia

Na kontrolu a hodnotenie žiakov sa odporúčajú postupy na zabezpečenie korektného a objektívneho hodnotenia:

1. Pri verbálnej forme kontroly úrovne osvojenia poznatkov budeme uprednostňovať prezentovanie poznatkov žiakmi na základe dobrovoľnej odpovede žiaka alebo určenia konkrétneho žiaka učiteľom. Pri verbálnej kontrole budeme zisťovať a hodnotiť najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu. Budeme klásť tiež dôraz na hodnotenie aktivity žiakov na vyučovacích hodinách (zapojenie sa v rámci frontálneho opakovania, doplnenie vyučovacej hodiny o zaujímavé materiály k preberanej historickej problematike – články z novín a časopisov, knihy, encyklopédie, internetové príspevky, fotografie, osobné postrehy z návštev historických miest...)
2. Písomnou formou budeme kontrolovať a hodnotiť osvojenie základných poznatkov prostredníctvom testu na konci každého tematického celku alebo krátkej písomnej práce v časovom limite 20 minút v rozsahu 5 - 10 otázok zostavených podľa výkonovej časti vzdelávacieho štandardu. Optimálne hodnotenie je na základe percentuálnej úspešnosti podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov dejepisu.

Percentuálne písomné ohodnotenie žiakov na stupeň výborný: 100 – 90%, chválitebný: 89 – 75%, dobrý: 74 – 50%, dostatočný: 49 – 25%, nedostatočný – menej ako 25%.
3. Budeme preverovať aj úroveň samostatnej práce žiakov a schopností práce s textom formou hodnotenia správ zo samostatných pozorovaní podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov.
4. Úroveň kombinovaných verbálnych, písomných, grafických prejavov a komunikatívnych zručností budeme kontrolovať a hodnotiť prostredníctvom prezentácie projektov podľa kritérií na základe vzájomnej dohody učiteľov dejepisu v rámci predmetovej komisie.

Oblasť: Človek a spoločnosť

Predmet: Dejepis - 8

Počet hodín v ročníku: 33

Tematický celok	Cieľ	Obsahový štandard	Výkonový štandard – žiak vie	Počet hodín	Prierezové témy
Európa na ceste k moderným národom	Priblížiť žiakom obdobie veľkých revolúcií – v Anglicku a vo Francúzsku, osvietenstvo ako nové myšlienkové hnutie a obdobie vlády cisára Napoleona.	Osvietenstvo Francúzska revolúcia Napoleon	Žiak ovláda prelomové historické udalosti obdobia, pozná najvýznamnejšie osobnosti doby a vie zdôvodniť príčiny, priebeh a výsledky veľkých revolúcií v Európe. Pozná osobnosť Napoleona aj obdobie napoleonských vojen, ktoré ovplyvnilo aj naše dejiny.	4	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektov a prezentačné zručnosti
Zrod modernej doby	Priblížiť žiakom európske a americké dejiny 18. a 19. storočia s dôrazom na vznik Talianska a Nemecka, vznik a vývoj USA až po občiansku vojnu v krajine.	Rusko v 19. storočí Zjednotenie Talianska Zjednotenie Nemecka Osídľovanie Ameriky Vznik USA Otroctvo Občianska vojna v USA Indiáni v Amerike Priemyselná revolúcia Veda, technika 19. storočia Boj za volebné právo Kultúra a umenie	Žiak ovláda prelomové historické udalosti obdobia, pozná najvýznamnejšie osobnosti doby a vie zdôvodniť príčiny, priebeh a výsledky boja národov za zjednotenie. Vie opísať priebeh osídlenia Ameriky, príčiny vojny za nezávislosť aj občianskej vojny. Vie definovať zmeny počas priemyselnej revolúcie...	9	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektov a prezentačné zručnosti
Moderný slovenský národ	Priblížiť žiakom tri generácie národných obrodencov	Anton Bernolák a bernolákovci Kollár a všeslovenská vzájomnosť	Žiak ovláda prelomové historické udalosti obdobia, pozná najvýznamnejšie osobnosti doby a vie	10	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektov

	a prelomové medzníky v procese formovania moderného slovenského národa.	Eudovít Štúr a štúrovci Národné hnutie na Orave Spisovná slovenčina Revolúcia 1848/49 Slovenskí dobrovoľníci Žiadosti slovenského národa Memorandum slovenského národa Matica slovenská Život na vidieku a v meste v 19. storočí	zdôvodniť príčiny, priebeh a výsledky národného hnutia, ktoré viedlo k formovaniu moderného slovenského národa. Dokáže zhodnotiť prínos Bernoláka, Štúra, Hurbana, Hodžu... Pozná a dokáže sám aj analyzovať prelomové dokumenty doby. Vie opísať činnosť Matice slovenskej a prínos prvých troch slovenských gymnázií.		a prezentačné zručnosti Regionálna kultúra a tradičná ľudová kultúra
Rakúsko-Uhorsko	Priblížiť žiakom dejiny Rakúsko-Uhorska s dôrazom na postavenie Slovákov v monarchii, problém maďarizácie a boja za volebné právo.	Vznik Rakúsko-Uhorska Aktivity Slovákov v monarchii na svoju obranu Spolková činnosť Maďarizácia Černovská tragédia Vyst'ahovalectvo Orava v pohybe Modernizácia a industrializácia Slovenska Každodenný život na Slovensku na prelome storočí	Žiak vie opísať postavenie Slovákov v monarchii po nástupe dualizmu. Vie opísať aktivity nášho národa na svoju obranu, jeho boj proti maďarizácii. Pozná príčiny, priebeh aj kruté dôsledky Černovskej tragédie v roku 1907. Dokáže priblížiť zmeny, ktorými naše územie prešlo na prelome storočí – priemysel, doprava, bankovníctvo, boj za volebné právo...	6	Osobnostný a sociálny rozvoj Tvorba projektov a prezentačné zručnosti Regionálna kultúra a tradičná ľudová kultúra
Na ceste k prvej svetovej vojne	Priblížiť žiakom obdobie pred vypuknutím 1. svetovej vojny, keď sa európske	Kolonializmus Trojspolok a Dohoda Anexia Bosny a Hercegoviny Balkánske vojny 1912 – 1913 Spor Srbska a Rakúsko –	Žiak dokáže opísať proces kolonizácie Afriky a s tým súvisiace problémy, ktoré viedli ku znepriatelenu veľmocí. Vie zaradiť štáty do	4	Osobnostný a sociálny rozvoj Mediálna výchova

	veľmoci znenriatelili.	Uhorska Sarajevskŷ atentŷt Vypuknutie svetovej vojny	znenriatelenŷch tŷborov. Poznŷ priebeh aj dŷsledky sarajevskŷho atentŷtu pre d'alsŷ priebeh udalostŷ.		Tvorba projektov a prezentačné zručnoscŷ
--	---------------------------	---	--	--	--